

Læknar eru hvattir til að koma ábendingum um efni á framfæri við ritstjórn eða pistlahöfund.

Ef starfsgetan skerðist

Læknar geta eins og aðrar starfsstéttir orðið fyrir því að veikjast, með þeim afleiðingum að starfsgeta þeirra skerðist, tímabundið eða varanlega. Það skiptir máli fyrir lækna sem og aðra að þekkja rétt sinn í þessum kringumstæðum. Í pistlinum verður því stuttlega fjallað um helstu réttindi lækna í þessum sporum.

Í kjarasamningi fjármála- og efnahagsráðherra og Læknafélags Íslands er sérstakur kafli um veikindarétt (9. kafli). Veikindaréttur eykst með hækkandi starfsaldri og getur lengst orðið 360 almanaksdagar eftir 18 ár í starfi. Kjarasamningurinn er aðgengilegur á heimasíðu Læknafélags Íslands (LÍ): lis.is/Assets/Kjarasamningar/LI-sam.lag.-07.01.2015%20jfr.pdf

Séu veikindi langvarandi getur farið svo að veikindarétturinn tæmist. Þá á læknir rétt til greiðslu úr Fjölskyldu- og styrktarsjóði LÍ (FOSL). Sjóðurinn er kjarasamningsbundinn og í hann renna iðgjöld frá launagreiðendum sem eru 0,41% af heildarlaunum lækna hjá hverjum launagreiðanda. Samkvæmt gildandi reglum FOSL getur læknir sem tæmt hefur veikindarétt sinn fengið greiddar með jöfnum greiðslum í allt að þrjú mánuði fjárhæð sem nemur 80% af meðalmánaðarlaunum sem greitt hefur verið af til sjóðsins miðað við undangengna 12 mánuði áður en tekjutap verður, þó með ákveðnu hámarki sem verður 1.200.000 kr. árið 2017. Til viðbótar kemur að úr FOSL má veita eingreiðslustyrki, að jafnaði einu sinni á ári en þó ekki lengur en í þrjú ár samfellt, vegna sérstakra aðstæðna sem hafa í för með sér launamissi eða veruleg sérstök fjárútlát sjóðfélaga. Sýna þarf fram á tekjutap eða reikninga sem þurfa að vera að lágmarki fyrir kostnaði að fjárhæð 200.000 kr. Loks greiðir FOSL styrk að hámarki 250.000 kr. á þriggja ára fresti til dvalar til endurhæfingar að læknisráði. Staðgreiðsla er dregin af öllum þessum greiðslum. Nánari upplýsingar um greiðslur frá FOSL er að finna

á heimasíðu Læknafélags Íslands, lis.is/Sjodir/FjolskylduOgStyrktarsjodirLI

Langvarandi veikindi geta orðið til þess að launagreiðandi megi leysa starfsmann frá störfum vegna heilsubreysts. Í þeim tilvikum heldur hann föstum launum í þrjú mánuði. Um þetta er fjallað í grein 9.5 í áðurnefndum kjarasamningi. Læknir í þessari stöðu á þá líklega rétt til örorkulífeyris frá Tryggingastofnun ríkisins (TR) eða lífeyrissjóði og mögulega báðum.

Þeir sem sækja um örorkulífeyri hjá TR eru flestir kallaðir í læknisskoðun og í kjölfarið metur yfirlæknir TR hvort réttur sé til staðar. Grundvöllurinn fyrir því að eiga rétt á örorkulífeyri frá TR er að hafa 75% örorkumat. Ef matið er lægra en 75% er mögulega fyrir hendi réttur til örorkustyrks. Nánari upplýsingar um örorkulífeyrisgreiðslur frá TR má finna á heimasíðu stofnunarinnar tr.is/oryrkjar/

Samkvæmt áðurnefndum kjarasamningi greiða flestir læknar lífeyrissjóðsígöld til Almenna lífeyrissjóðsins. Samkvæmt samþykktum þess sjóðs á sjóðfélagi rétt á örorkulífeyri ef hann verður fyrir varanlegu orkutapi sem metið er 50% eða meira og hefur orðið vanhæfur til að gegna starfi sínu og orðið fyrir sannanlegri tekjuskerðingu af völdum þess. Örorkulífeyrir er miðaður við áunnin lífeyrisréttindi (þegar greiddum tíma til sjóðsins) og framreiknuð réttindi ef sjóðfélagi uppfyllir nánar tilgreind skilyrði. Þessi skilyrði eru þau að: a) Sjóðfélagi hafi greitt til samtryggingarsjóðs Almenna lífeyrissjóðsins í a.m.k. þrjú ár á undanfarandi fjórum árum og greitt a.m.k. ákveðna lágmarksfjárhæð hvert ár sem bundin er verðtryggingu. b) Sjóðfélagi hefur greitt til samtryggingarsjóðs Almenna lífeyrissjóðsins í a.m.k. 6 mánuði á síðasta 12 mánaða tímabili. c) Sjóðfélagi hefur ekki orðið fyrir orkutapi sem rekja má til ofnotkunar áfengis, lyfja eða fíkniefna.

Hjá Almenna lífeyrissjóðnum þarf sjóðfélagi að fá örorkumat upp á a.m.k. 50%

Dögg Pálsdóttir

lögfræðingur
Læknafélags Íslands

Dogg@lis.is

örorku eða meira til að eiga rétt á örorkulífeyri. Fullur örorkulífeyrir er greiddur miðað við 100% örorku en lífeyrisgreiðslur eru hlutfallslegar ef orkutapið er á bilinu 50-100%. Örorkumatið er miðað við hæfi sjóðfélaga til að afla sér launatekna. Fyrstu þrjú árin er örorkumatið miðað við vanhæfni sjóðfélaga til að gegna því starfi sem hann hefur gegnt. Eftir það er það miðað við vanhæfni til almennra starfa. Þó læknir fái örorkulífeyrisgreiðslur úr Almenna lífeyrissjóðnum útilokar það ekki að hann geti unnið hlutavinnu en samanlagðar launatekjur og greiddur örorkulífeyrir mega aldrei verða hærri en útreiknaðar viðmiðunartekjur hjá sjóðnum. Útreiknaðar viðmiðunartekjur eru meðaltekjur síðustu þriggja ára fyrir örorku. Örorkulífeyristekjur skerðast ef samanlagðar tekjur verða hærri en viðmiðunartekjurnar. Nánari upplýsingar um reglur Almenna lífeyrissjóðsins má finna á heimasíðu sjóðsins, almenni.is/, auk þess sem leita má til ráðgjafa sem starfa hjá sjóðnum.

Mikilvægt er að undirstrika að umsókn í Almenna lífeyrissjóðinn vegna örorku er óháð mati TR. Mat lífeyrissjóðs er aflatjónsmat vegna heilsutjóns en mat TR er heilsutjónsmat óháð tekjutapi.

Skert starfsorka getur skapað rétt úr frjálsum váttryggingum sem læknir kann að hafa keypt sér. Það er því mikilvægt að kanna hvort slíkur réttur sé fyrir hendi.

Hafi læknir starfað erlendis um tíma, til dæmis í sérfræðinámi, eru allar líkur á því, ekki síst ef sérfræðinámi hefur verið stundað á Norðurlöndunum, að hann eigi rétt til örorkulífeyris í því landi. Það er einnig mikilvægt að kanna þennan rétt og gleyma því ekki.

Hér að framan hefur verið stiklað á stóru og umfjöllun sem þessi getur aldrei verið tæmandi. Ef frekari spurningar vakna er pistlahöfundur tilbúinn til að veita frekari upplýsingar eftir því sem kostur er.